

En Eski Megalitler

1990 yılında Southern Methodist Üniversitesi antropologlardan Fred Wendorf, Kahire'nin 1000 km güneyinde, eski bir göl yatağında çok büyük dikilitaşlar (megalitler) buldu. Wendorf 8 yıl sürecek bir kazıya başladı. Kazı sonucunda bazıları 2,7 m boyunda dört çift megalit bulundu. Bu dikilitaşlar 3,6 m çapında bir dairenin çevresi üzerine dikilmişlerdi. İki çift kuzey-güney ve iki çift de doğu-kuzeydoğu ve batı-güneybatı doğrultusunda. Bunlar dünyanın astronomiye dayanarak dizilmiş en eski megalitleri arasındadır: 7300-6800 yıl önce dikilmişlerdir; bu bakımdan İngiltere'de buna benzer bir diziliş gösteren Stonehenge (Taş Anıt) megalitlerinden 1000 yıl daha eskidirler; bu megalit bölgesine Nabta Playa adı verilmiştir (Nabta: Arapça küçük çalılık; playa bir mevsimlik göletler). Wendorf'a göre bunları diken insanlar, 6800 yıl önce yaz gündönümünde gü-

neşin doğuşunu buradan seyrediyorlardı; ikinci taş çiftinin belli bir doğrultuda oluşunun anlamı buydu. Wendorf burada bir de mezar buldu. 7,5 m genişliğinde, damlı ve kil kaplı bu mezar odasının içinde insan yerine sığır kemikleri vardı. Bundan anlaşılınca bu megalitleri diken insanların, Masai'ler gibi sığır çobanlığı yapan göçebeler olduğuydu. Bundan 11 bin-4800 yıl önce güneybatıdan esen yaz muson rüzgârları Orta Afrika'nın kuzeyine yaz yağmurları getirir ve güney Mısır'da geçici göletler oluştururdu. Göletler kuruyunca göçebeler o bölgeden ayrılır ve bir sonraki yaz, göletler oluşunca yine oraya dönerlerdi. Bu megalitlerin muson rüzgârları anısına dikildiği sanılıyor. Bu göçebeler Nil Vadisinin ilk uygarlığını kuranlarsa, Eski Krallık dönemindeki Mısırlıların sığırları kutsal hayvan saymaları da anlaşılabilir.

Discover, Temmuz 1998

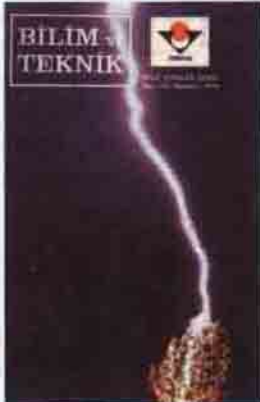

Piramitlerden ve Stonehenge'den önce, Nabta Playa megalitleri vardı.

Bilim ve Teknik'te 30 ve 20 Yıl Önce

30 yıl önceki Ağustos 1968 sayımızda kapak konumuz TÜBİTAK'ın verdiği "1968 Bilim Ödülü"ydü. Ödül, "Parçacık Fizik" üzerindeki araştırmalarından dolayı Prof. Dr. Feza Gürsey'e, "Akışkanlar Mekaniği" üzerindeki çalışmalarından ötürü Ord. Prof. Dr. Ratip Berker'e ve "Polimer Kimyası" alanındaki başarılarından ötürü Prof. Dr. Bahattin Baysal'a verilmişti.

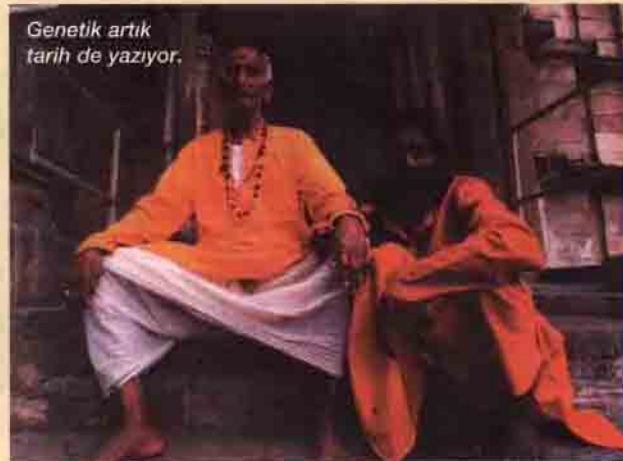

20 yıl önceki 129. sayımızdaysa kapak konusu "Yıldınlar"dı. Yine bu sayımızda ilk keşfedildiği zaman Güneş Sistemi'nde yeni bir gezegen sayılan, ancak daha sonra Plüton'un uydusu olduğu anlaşılan "Charon" a dair bir yazı bulunuyordu. Diğer önemli incelemeler arasında "Müzikle Matematik Dersi", "Dinozorların İlginc Yaşamı" başlıklı yazılar yer alıyordu. 50 bin basılan bu sayının fiyatı 10 TL idi.

DNA'da Kast Sisteminin İzleri

Hindistan'da 3000 yıldır erkek ve kadınlar kast sistemi denilen katı sosyal sınıflandırmanın kurbanıydılar (bu sistem 60'lı yıllarda resmen kaldırılmıştır). ABD biyologları, belli kastlardan gelen 300 erkeğin DNA'sını incelediklerinde şunu bulmuşlardı: Hintlilerin DNA'sı kast sisteminin izlerini taşımaktadır. Erkeklerde Y kromozomunun incelenmesi babadan gelen, erkek ve kadınlarda mitokondri DNA'sının incelenmesi anneden gelen kalıtımı ortaya koymaktadır (mitokondri DNA'sı yalnız anneden ço-

cuklara geçer). Birbirine yakın kastlardan gelen erkeklerin mitokondriyal DNA'sı birçok benzerlikler göstermektedir. Buna karşı üst sınıflardan olanlar, örneğin brahmanlar ile alt sınıflardan olanların mitokondriyal DNA'ları çok farklıdır. Utah Üniversitesi'nden Lynn Jorde'a göre birbirine yakın kastlardaki erkeklerin mitokondriyal DNA'larının benzerliği şu anlama gelir: Bu kişilerin annelerinin kadın ataları, kast değiştirerek birbirine yakın kastların genlerini karıştırmışlardır. Buna karşı Y kromozom analizleri üst orta, ve alt sınıfların DNA'larının benzer olmadığını, yani erkeklerin kast değiştirmediklerini göstermiştir. Böylece genetik şunu ortaya koymuştur: Alt sınıflardan kadınlar üst sınıftan erkeklerle evlenerek kast değiştirmişlerdir.

Science et Vie, Temmuz 1998